

Početna i trajna formacija u FSR-

U

prema Pravilu i Generalnim konstitucijama

Izlaganje na »Susretu odgovornih za formaciju« iz mjesnih bratstava Zagrebačkog područja FSR-a bl. Alojzija Stepinca.

Izlagač: Fra Kornelije Šojat, OFM, područni duh. asistent
Košljun, 20. - 21. travnja 2002. godine

UVODNE NAPOMENE

Moramo započeti s tumačenjem pojmova (riječi koje upotrebljavamo) da se razumijemo - da ne bi došlo do nesporazuma i da stvarno znamo o čemu ćemo govoriti.

Riječ je o «formaciji». - To je talijansko-latinski (sada) pohrvaćeni izraz kojim se označuje ono što smo nekada mislili pod pojmom «oblikovanje». (Mislim da se i dalje smije rabiti ta riječ!) Taj izraz u sebi sadrži više stvari. To je ponajprije ono što obično nazivamo *odgoj* i *izobrazba* (učenje, informacija, saznavanje) te u tom smislu onda *izgrađivanje samoga sebe* (i drugih) kao čovjeka, vjernika-kršćanina, franjevca-svjetov-njaka (laika). Taj proces na različite načine i u različitim stupnjevima traje do kraja života. Neprestano se formiramo, oblikujemo, informiramo, saznajemo, stičemo iskustvo. - Sve ostalo što je sadržano u naslovu bit će protumačeno onda kad budemo o tome govorili.

Ovdje se još spominju dva dokumenta, temeljna za život i funkcioniranje FSR-a, a to su *Pravilo* i *Generalne konstitucije(ustanove)* FSR-a, Misli se, dakako, na najnovije *Pravilo*, tj. na ono što ga je potvrdio blagopokojni papa Pavao VI. 1978. godine i *Generalne konstitucije* koje su stupile na snagu 2001. godine i koje su upravo izašle tiskane na hrvatskom jeziku.

Moram reći da ću se u ovom izlaganju služiti, odnosno voditi računa također i o nekim drugim najnovijim još služeno neobjavljenim dokumentima FSR-a, a to su: *Dokument (Pomagalo) o formaciji* u FSR-u što ga je priredilo Predsjedništvo MVFSR-a i najnoviji, upravo prerađeni *Statut sa duhovnu i pastoralnu asistenciju FSR-a*.

S obzirom na novosti, modifikacije, naglaske i odredbe, općenito - pa tako i što se tiče formacije - što ih donose nove *Generalne konstitucije* u odnosu na one prijašnje koje su do ovih vrijedile samo «ad experimentum - na pokus (privremeno)», držat ćemo se onoga što je sadržano u *Okružnici* Predsjedništva MVFSR-a, od 21. lipnja 2001. godine. Taj će dokument vjerojatno biti objavljen (ako bude prostora) u sljedećem broju «Brata Franje», (Sva mjesna bratstva našega Područja dobila su jedan primjerak toga dokumenta - o tome je već bilo govora na drugim našim susretima.)

FORMACIJA OPĆENITO

O formaciji se u *Pravilu* i *Konstitucijama* govori na mnogo mjesta. Za formaciju je zapravo jako važno sve što stoji u tim dokumentima; netko je naime pravo formiran ili može biti voditelj (učitelj) formacije samo onoliko koliko i kako poznaje te dokumente. Ipak, izričito i ono najvažnije o formaciji u užem smislu riječi i o tome procesu stoji u *Pravilu* pod br. 23 i u *Konstitucijama* od 37. do 45. paragrafa.

Da bi formacija bila uspješna, potrebno je dobro poznavati i voditi računa o svemu što je bitno obilježje života svjetovnog franjevca kako je to sadržano i formulirano u službenim dokumentima koji opisuju i definiraju ovaj oblik života.

Bratstvo «je povlašteno mjesto gdje se razvija osjećaj crkvenosti, njeguje franjevačko zvanje i pokreće apostolski život njegovih članova», kaže *Pravilo* u br. 22.

Ovdje je ponajprije rečeno da se formacija za FSR i u FSR-u događa u *Bratstvu*. Zatim je rečeno da je za život u Bratstvu FSR-a potreban Gospodinov *poziv* ili *zvanje*. I to je ono prvo o čemu treba govoriti. Riječ je dakle o «*duhovnom zvanju*» u Crkvi i to o specifičnom zvanju za *svjetovnog franjevca* u Bratstvu FSR-a. Ovo zvanje (poziv) ima svoja osnovna obilježja koja treba otkriti i po određenom modelu oblikovati, izgrađivati, razvijati i usavršavati. To se zove *formacija*.

Život svjetovnog franjevca promatra se kao hod, kao proces i rast, napredak, osobno usavršavanje u ljudskom i vjerničkom kršćanskom smislu, vodeći računa o specifičnom Božjem pozivu koji mu je upućen i kojega treba neprestano ostvarivati: to je obraćenje, odnosno neprestano otkrivanje Božjih planova (volje Božje) koje treba prihvatiti i kojima se treba upriličiti, kako stoji u *Pravilu*, «prelazeći iz Evanđelja u život i iz života u Evanđelje» (br. 4).

Formacija služi tome da olakša prepoznavanje Gospodinova poziva i omogući pravi primjereni naš odgovor na njega u svakodnevnom životu.

Netko može biti član FSR-a samo ako ima za to Gospodinov poziv ili zvanje. - Ovo «*duhovno zvanje*» je u svojoj biti religiozno-kršćansko. Osnovna pretpostavka, stoga, da netko stupi u FSR jest to da živi pravim kršćanskim životom, a to znači da poznaje svoju kršćansku vjeru i da to što poznaje svojim životom svjedoči. - Ova opet kršćanska izgrađenost pretpostavlja i u sebi uključuje onu ljudsku, tj, mora biti normalan, zdrav, odgojen i naobražen čovjek, odnosno osposobljen za svoj stalež i posao kojim se bavi...

Osim ovih pretpostavki traži se i to da u sebi *osjeća želju*, Gospodinov poziv da još bolje upozna i savršenije živi svoj kršćanski život. To je tzv. *težnja za svetošću* na koju su pozvani svi kršćani po sakramentu sv. krsta, ali za ovaj oblik kršćanskoga života traži se još nešto više. - Čovjek mora biti siguran da ga na to Bog zove, da mu daje poseban dar zvanja; to zvanje jest *milosni dar - karizma*.

Daljnja bitna karakteristika ovoga zvanja jest *franjevaštvo*. Franjevaštvo je prepoznatljivo po svojim specifičnostima, po svome duhu. To je onaj duh kojim je živio sv. Franjo Asiški i njegova prva braća; to je duh kojim kroz povijest žive i kojim se kroz povijest nadahnjuju svi Franjini sljedbenici u svim Franjevačkim obiteljima. Taj je franjevački duh prisutan i danas u velikoj Franjevačkoj obitelji kojoj pripada s punim pravom i Franjevački svjetovni red.

Nužno je spomenuti još jednu bitnu specifičnost ovoga poziva, a to je *svjetovnost*. Ta je karakteristika također naznačena i u samom nazivu «Franjevački svjetovni red». Po tome se on bitno razlikuje od drugih Redova franjevačke inspiracije bilo muških, bilo ženskih. FSR je najstarija i najbrojnija laička- svjetovna crkvena organizacija u povijesti i danas, - Vi niste redovnici, nego *svjetovnjaci-laici*, ali organizirani ne kao «udruga», nego kao «crkveni Red» - što je jedna čvršća crkvena struktura - koji ima svoju više nego sedamstoljetnu slavnu povijest. - Stoga je za voditelja formacije nužno da o ovoj stvari bude ispravno informiran i u njoj formiran.

O svakoj od ovih oznaka bilo bi potrebno organizirati savjetovanja, simpozije, studije - osobito za dužnosnike u FSR-u - da bi oni mogli voditi i formirati Bratsva i pojedince na pravi način.

RAZDOBLJA FORMACIJE

Formacija svjetovnog franjevca, po onome kako stoji u *Pravilu* (br. 23) i *Generalnim konstitucijama* (§§ 37-44), ima tri ili čak četiri etape: Inicijacija (Uvođenje), Primanje u Red i Zavjetovanje *Pravila* (nakon godine «Novicijata»), neko vrijeme nakon zavjetovanja (bilo privremenog bilo trajnog - novozav-jetovani), te nakon toga vrijeme do kraja života. Ta razdoblja karakteriziraju tzv. *početnu* i *trajnu formaciju* u FSR-u.

«Dužnost je nacionalnih i područnih vijeća - to je njihova zajednička odgovornost - izraditi i usvojiti sredstva za formaciju prilagođena mjesnim situacijama, radi pomoći odgovornima za formaciju u pojedinim bratstvima» (*Konstitucije 37,4*).

Predsjedništvo MVFSR-a je već izradilo i usvojilo takvo sredstvo (Sussidio - Pommagalo) s kojim trebaju biti upoznata nacionalna i područna vijeća, da bi onda moga izraditi svoj dokument koji će biti - kako stoji u *Konstitucijama* - «prilagođen mjesnim situacijama, radi pomoći odgovornima za formaciju u pojedinim bratstvima». (Ovo naše izlaganje jest, u većem svome dijelu, čak doslovni prijevod onoga što je priredilo Međunarodno vijeće FSR-a.) - To «sredstvo» ili «pomagalo», o kojemu govore Konstitucije (37,4), može biti neki «program» koji sadrži nešto od onoga što je potrebno i prikladno za formaciju pojedinaca koji se uključuju ili su već uključeni u mjesna bratstva.

I ovo što mi sada činimo, ovaj Susret, savjetovanje, proučavanje, raspravljanje, izmjena iskustava, jedno je od takvih sredstava i načina kako se ostvaruje ovaj zahtjev Konstitucija.

Početna formacija

Početna formacija obuhvaća Vrijeme inicijacije (uvođenja), Vrijeme početne formacije i Vrijeme koje se provodi u privremenim zavjetima, a služi tome da učvrsti autentičnost i solidnost kandidatova poziva; a onda kad je to ostvareno, pomaže kandidatu da sazori u ovome svom životnom opredjeljenju (izboru) koje će na svečani način potvrditi svojim trajnim zavjetovanjem,

Nakon zavjetovanja preporuča se razdoblje formacije za novozavjetovane (to na osobit način vrijedi za one koji polažu privremene zavjete). Ovo razdoblje početne formacije služi daljnjem razvijanju i produbljivanju sadržaja usvojenih u vremenu uvođenja (inicijacije).

Trajna formacija

Trajna formacija traje kroz cijeli život, a zadatak joj je da svjetovnim franjevcima dade sve bogatiji i intenzivniji duhovni život te da ih prati na hodu vjere i osnažuje njihovu franjevačku otvorenost neprestanom učenju (da budu učenici), trajno ih upućuje u suvremeno naučavanje crkvenoga učitelj-stva i suočuje ih s društvom koje se neprestano razvija.

SPECIFIČNA FRANJEVAČKA FORMACIJA

Specifična franjevačka formacija primjenjuje iste kriterije koji vrijede za formaciju općenito, ali daje značajan odgovor, u skladu s karizmom sv. Franje Asiškoga, na znakove vremena, na osobno i bratsko opredjeljenje koje smo prepoznali kao svoje i na formaciju kao takvu.

Subjekt ove specifično franjevačke formacije jest vjernik koji - «potaknut Duhom Svetim» - moli da bude primljen u FSR kako bi «živio Evađelje na način sv. Franje» i kako bi «postigao savršenstvo ljubavi u svome svjetovnom staležu» (*Pravilo 2, Konstitucije 3*).

Ova formacija ima kao cilj pomoći svjetovnom franjevcu da otkrije primljeni poziv i da mu velikodušno odgovori kao član Crkve i građanin ljudskoga društva u duhu i stilom života sv. Franje, u bratstvu. - Što sve uključuje ova formacija, to treba biti obuhvaćeno programom koji se u tu svrhu mora načiniti.

Osim temeljnih pojmova koji se odnose na ljudsku narav i njegova prava i dužnosti kao «čovjeka» i kao građanina jedne zemlje, mora biti upućen također i u temeljne principe katoličke vjere, posebno kristologije, ekleziologije i društvenog nauka Crkve kako bi mogao biti aktivno i kvalificirano prisutan u crkvenoj i društvenoj zajednici.

Treba upoznati sv. Franju, sv. Klaru i druge velike franjevačke ličnosti da bi se mogao svjesno uključiti u kontekst Franjevačke obitelji. A da bi mogao razvijati svijest pripadnosti FSR-u, mora poznavati njegovu povijest, *Pravilo* i *Konstitucije*.

Da bi se ovo moglo ostvariti, potrebno je služiti se prokušanom metodom u koju se mora uputiti i onaj koji stiče formaciju kao i onaj koji je zadužen sa strane bratstva za taj posao. I to treba također biti detaljno i stručno razrađeno u programima koji se nude.

POČETNA FORMACIJA

Formativni postupak početne formacije

- ima za cilj produbiti vrednote svjetovnog franjevačkog života tako da one odjeknu u kandidatovu životu, da postanu snaga koja će iz dubine motivirati i obilježavati njegov način postupanja. To se produbljivanje ostvaruje molitvom, studijem, bratskim životom, upoznavanjem FSR-a, sučeljavanjima, formativnim dijalogom i duhovnim vodstvom;

- od onoga koji je zadužen za formaciju traži se prava «mudrost srca» i sposobnost razlučivanja kako bi pomogao onome koji je u formaciji da sazrijeva u vlastitim ljudskim i duhovnim potrebama, u svojim ljudskim sposobnostima kao i u raspoloživosti u odnosu na braću i u sticanju informacija o franjevačkoj karizmi.

A. RAZDOBLJE UVOĐENJA (VRIJEME INICIJACIJE)

«Vrijeme uvođenja jest razdoblje pripreme na vrijeme prave i istinske formacije, a služi za raspoznavanje poziva i uzajamno upoznavanje bratstva i kandidata. Ono mora jamčiti slobodu i ozbiljnost ulaska u FSR.

Trajanje i načine odvijanja razdoblja uvođenja određuju nacionalni statuti.

Vijeće bratstva je ovlašteno odlučivati o eventualnome oprostima od razdoblja uvođenja» (*Konstitucije 38*), i davati pristanak pripuštanju u Red (*Konstitucije 39*).

To je razdoblje *prihvaćanja aspiranta*:

- ❖ vrednovanje motivacija koje ga potiču da prihvati program života u FSR-u te njegova prikladnost da živi u zajedništvu s braćom;
- ❖ uzajamnog upoznavanja bratstva i aspiranta (*Konstituciji 38,1*). Život u bratstvu je efikasno sredstvo za formaciju: «Živjeli zajedno» dovodi do uzajamne izgradnje (formacije) - to omogućuje da se sami izgrađujemo i da se dopustimo formirati;
- ❖ temeljni formativni elementi jesu; život življen u velikodušnosti i radosti, otvoreno bratstvo koje se trajno izgrađuje u uzajamnom prihvaćanju;
- ❖ provjera poznavanja temeljnih istina vjere i osobnoga prihvaćanja tih istina, odnosno «preistipitanje vjere»;
- ❖ razmišljanja o važnosti krštenja i o potrebi da budemo ozbiljno zauzeti oko upoznavanja i prihvaćanja Božjih planova;
- ❖ formacija u osobnoj i zajedničkoj molitvi, u prakticiranju sakramenata i u osjetljivosti (poslušnosti) na poticaje milosti.

To je vrijeme *upoznavanja s pojmom poziva*:

Narav poziva: to je *Božji dar* i *čovjekov odgovor* na poziv, na zajedništvo s njime u Kristu Isusu po Duhu Svetomu. Uspjeh i plodnost poziva ovisi o (proporcionalne su) podudaranju čovjekove volje s voljom Božjom.

Dimenzije poziva: osobne (odgovornost i direktno osobno zalaganje), bratske (odgovornost bratstva i odgovornih u bratstvu) i zajedničke (vidik zajedništva i uzajamnosti s drugima),

Karakteristike poziva u franjevačkom duhu i stilu života jesu: bratstvo, svjetovnost, raspoloživost, prihvaćanje, uzajamnost i dr.

Treba osim toga proći neke važne sadržaje kao što su: elementi kristologije, život sv. Franje, elementi franjevačke duhovnosti, povijest Franjevačke obitelji s posebnim osvrtom na FSR, *Pravilo* FSR-a s naglaskom na njegov razvoj kroz stoljeća.

B. VRIJEME NOVICIJATA

«Svrha toga razdoblja jest sazrijevanje poziva, iskustvo evanđeoskoga života u bratstvu i bolje upoznavanje Reda» (*Konstitucije 40,1*).

Formacija u ovom razdoblju ima kao cilj uputiti kandidata da postigne vlastitu zrelost: ljudsku, kršćansku i franjevačku.

1) LJUDSKA DIMANZIJA

a) Izgradnja u toj dimenziji obrađuje istine:

- o čovjeku u sebi:

svjetovni franjevci «neka postanu svjedoci i oruđe poslanja Crkve među ljudima» (*Pravilo 6*), «neka svoj način mišljenja i djelovanja uskaduju s Kristom po obraćenju» (*Pravilo 7*) i «neka vjerno ispunjavaju dužnosti svoga vlastitog staleža u raznolikim životnim okolnostima» (*Pravilo 7; usp. LG 31.33-35; GS 12-18.23; CD 30*);

- o čovjeku u obitelji:

«U obitelji neka žive duhom franjevačkoga mira, u vjernosti i poštivanju života» (*Pravilo 17; usp. GS 47-57; Familiaris consortio*; Popis prava obitelji što ih je proglasila Crkva 24, studenoga 1983.)

- o čovjeku i radu:

«Rad neka smatraju darom i sudjelovanjem u stvaranju, otkupljenju i služenju ljudskoj zajednici» (*Pravilo 16; usp. LG 36; GS 43.63-72*);

- o čovjeku i društvu:

«Pozvani su na izgrađivanje što bratskijega i evanđeoskijega svijeta», na kompetentno vršenje svoje odgovornosti (*Pravilo 14*), na unapređivanje pravednosti zalaganjem u javnome životu (*Pravilo 15*) da bi postali «nositelji mira» (*Pravilo 19; usp. LG 21; GS 12.73-78.91-93*);

- o čovjeku i prirodi:

«Neka poštuju i druga stvorenja,... i neka se potrudu da... prijeđu na franjevačko poimanje sveopćega bratstva» (*Pravilo 18*).

b) Izgradnja u toj dimenziji obvezuje:

- na kritičko vrednovanje u svrhu crkvenog i civilnog angažiranja u konkretnoj realnosti (*GS 53-62*);

- na priznavanje primljenih darova i u tom smislu davanje drugima radi uzajamnog obogaćivanja;

2) KRŠĆANSKA DIMANZIJA

Formacija u toj dimenziji zahtijeva da se dobro upozna:

- hod obraćenja,
- Boga kao dar,
- kako kao «pokornička braća i sestre» uskladiti vlastiti život sa stilom hoda obraćenja (*Pravilo 7*),

Svaki čovjek, stvoren od Boga, pozvan je da se ponovno rodi iz vode i Duha Svetoga (usp. Iv 3,5) i da postane dijete Božje (usp, Iv 1,112): «On je u Kristu novo stvorenje» (2Kor 5,17).

On je novi čovjek stvoren po Bogu u pravdi i istini (usp, Ef 4,24) koji živi novim životom (usp. Rim 5,4).

Čovjek prelezi od slike Božje, koja je vlastita svakome čovjeku, na sličnost Božjega djeteta (sina) u Kristu, a to je vlastito kršćaninu (Usp. OR 5 - FF 153).

Kršćanska dimenzija zahtijeva bitno obogaćivanje ljudske dimenzije u svim njezinim očitovanjima: kod pojedinca, u obitelji, na poslu i u društvu.

U tom smislu prikladna kateheza treba obuhvatiti:

- **Ekzeziologiju:** posebno se treba osvrnuti na spasenjsko sudjelovanje i poslanje Crkve te na uključenje u mjesnu (par-tikularnu) Crkvu;
- **Teologiju sakramenata kršćanske inicijacije:** Krštenje, Potvrda i Euharistija;
- **Kristologiju:** posebno s obizom na udioništvo u trostrukoj Kristovoj službi: svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj,
- Potrebno je:
  - vježbati se u bogoslovnim [teološkim] i stožernim krepostima, kao kvasac u svijetu (Usp. LG 31);
  - rasti u trajnom obraćenju po slušanju Božje riječi, po slavljenju Euharistije, i po prakticiranju sakramenta pomirenja,..
  - brinuti se za kulturalno osuvremenjenje i za duhovni rast;
  - biti spreman da se aktivno i kvalificirano bude prisutan u društvu i u mjesnoj Crkvi (Usp. AA 7).
- To u sebi uključuje:
  - pretakanje vrednota Evanđelja u životno ponašanje i u društvene norme (Usp, ChL 60; GS 43);
  - imati osjećaja za nove znakove vremena kako bi se moglo uključivati u društvo koje se iz temelja mijenja.

3) FRANJEVAČKA DIMANZIJA

Franjevački poziv jest izričiti, slobodni i odgovorni evanđeoski izbor kojega se treba živjeti i svjedočiti u Crkvi i u svijetu sa snažnim i radosnim osjećajem Božjega sinovstva kako je to u sebi utjelovio sv. Franjo.

Ta dimenzija nužno zahtijeva:

- poznavanje spisa sv. Franje da bi se živjela karizma;
- proučavanje franjevačke duhovnosti i povijesti da bi se u nju uključilo;
- produbljivanje proučavanja *Pravila* i *Konstitucija* da bi se snažnije vrednovao svakodnevni život.

Temeljni i stožerni elementi franjevačke dimenzije jesu:

Pravilo koje predstavlja

a) *Oblik života* - u kojemu se treba odvijati franjevački poziv u hodu vjere:

- da bi se prešlo od «staroga čovjeka na novoga» (Usp. Pravilo 6); u nastojanju da se trajno obraćamo (Usp. PravUo 7); u nastojanju da Krist bude središte i nadahnuće života (Usp. Pravilo 6);
- da bi se živjelo bratstvo: u zajedništvu i uzajamnosti s braćom naučiti biti zajedno, planirati zajedno, djelovati zajedno (Usp. Pratiilo 24);
- da bi se stekao smisao (osjećaj) za odgovornost i za zauzetu pripadnost FSR-u i bratstvu kao «vidljivom znaku Crkve» (Usp. Pravilo 1,6,22).

b) *Filter*

- u obitelji (Usp. Pravilo 17; Konstitucije 27);
- na poslu (Usp. Pravilo 16; Konstitucije 21,1-2);
- u društveno političkom angažmanu (Usp. Pravilo 14; Konstitucije 22);
- u promicanju pravde (Usp. Pravilo 15);
- u izgradnji mira (Usp. Pravilo 19);
- u bratstvu sa stvorenim svijetom (Usp. Pravilo 18);

c) *Vodič* - u duhu sv. Franje prema:

- Bogu, slijedeći Krista (Usp, Pravilo Predgovor, prvi dio; 4-8; 10-12);
- ljudima, zajedno s njima zauzeti u izgradnji bratskijega i evanđeoskijeg svijeta (Usp, Pravilo 13-17; 19);
- zemaljskim stvarnostima, služeći se njima i unapređujući ih na korist svima (Usp, Pravilo 11-12);
- braći u pozivu (zvanju), da se otkrije i živi bratstvo (Usp, Prav. 20-26).

Zavjetovanje ili oblik evanđeoskoga života

«Zavjetovanje je svečani crkveni čin toj im kandidat, svjestan poziva što ga je od Krista primio, obnavlja krsna obećanja te javno potvrđuje svoju obvezu živjeti Evanđelje u svijetu po Franjinu primjeru i držeći se Pravila FSR-a» (Konstitucije 42,1).

Duh pokore

U duhu pokore, što je karakteristika svjetovnoga franjevca (Usp. Pravilo 7), stavlja se u stav trajnog obraćenja (Usp. Konstitucije 13),

Osnovna sredstva koja treba gajiti jesu:

- slušanje i slavljenje Riječi i Euharistije;
- preispitivanje [revizija] života, duhovne obnove i duhovno vodstvo;
- pristupanje sakramentu pomirenja (Usp, Konstitucije 13,1);
- kršćanska jakost u životnim poteškoćama (Usp, Konstitucije 10);
- solidarnost u odnosu na braću (Usp. Konstitucije 13,2);
- trijezan život (Usp. Konstitucije 15,3);
- odricanja i žrtve kao hod križa prema uskrsnuću (Usp. Konstitucije 13,3).

Bratstvo

Franjevačko bratstvo naglašava:

- uzajamno poštivanje, bez slabosti i bez isključivosti te poštivanje svih stvorova živih i neživih;
- sredina [okruženje] koja daje prednost i razvija crkveni osjećaj i franjevačko zvanje, te pokreće apostolski život svojih članova (*Usp. Pravilo 22*),

Bratstvo podcrtava i ogleda se u ovim vidicima:

- ❖ **Doktrinalnim;** u vrednovanju korijena koji se nalaze u krštenju i koji se hrane Euharistijom.
- ❖ **Duhovnim;** u očitovanju Oca, kojega objavljuje Isus, središte bratskog života, i u braći kao daru od Boga (*Usp. OR 14; FF 116*).
- ❖ **Psihološkim;** u prihvatanju različitosti braće, njihovih kvaliteta i ograničenosti kao razlika i uzajamnog upotpunjavanja.
- ❖ **Društvenim;** u otvaranju potrebama koje dolaze od ljudskih vrednota prisutnih u društvu, u osjećanju da smo uključeni u probleme koji se tiču čovjeka i društva te u pretvaranju u životne stavove projekata [planova] koje smo zajedno načinili.

C. FORMACIJA NOVOZAVJETOVAНИH

«Zavjetovanje uključuje kandidata u Red te je po sebi trajna obveza. Trajnom zavjetovanju može prethoditi, iz objektivnih i konkretnih pedagoških razloga, privremeno zavjetovanje koje se obnavlja svake godine. Sveukupno vrijeme privremenoga zavjetovanja ne smije premašivati tri godine» (*Konstitucije 42,2*),

«Nije pretjerano reći da je svrha svega postojanja vjernika laika spoznati temeljnu kršćansku novost koja proizlazi iz Krštenja, sakramenta vjere, kako bi svoje dužnosti mogao ispuniti prema zvanju koje je od Boga primio» (*Vjernici laici 10*).

Formacija je «trajni osobni proces sazrijevanja u vjeri i suobličavanje Kristu, po volji Očevoj, uz vodstvo Duha Svetoga» (*Vjernici laici 57*).

Ovi izričaji pokazuju put prema autentičnoj formaciji.

Paradigma koju treba imati na umu jest

Put kojim je prošao Krist (*usp. Iv 16,28*):

- «Izišao sam od Oca» (on je izvor, počelo i meta svakog cilja);
- «i došao sam na svijet» (to je mjesto bratskog zauzimanja po volji Očevoj);
- «A sada napuštam svijet» (to je smisao postojanja kao kontinuiranog hoda);
- «i idem k Ocu» (to je paradigma našega bratstva),

1) Polazna točka: *Krštenje*

Posvećivanje korjenitosti Krštenja koje nas čini «svjedocima i sredstvom» Kristova poslanja među ljudima (*usp. Pravilo 6*).

Franjo:

-intenzivno živjeti pashalni misterij [vazmeno otajstvo] Kristove smrti i uskrsnuća (što je bit Krštenja) u posvemašnjom suobličanju s njime (*usp. 1 Čel 112-113 - FF 515-518*). Odlučujuća uloga nebeskoga Oca u njegovu životu: u njemu je njegovo blago, sve njegovo pouzdanje i nada (*usp. LM 2,4 -FF 1043*), njegova duhovna obitelj jest Očev dar Sinu (*usp. SP 26 - FF 1710*);

- odgajati za sinovsko i puno pouzdanja predanje u ruke Očeve koji ima svoje planove sa svakim.

Pravilo:

- ❖ usredotočuje na istinu Krštenja;
- ❖ na smrt i uskrsnuće u Kristu (to je početak novoga života i božanskoga sinovstva [djetinjstva]);
- ❖ na to da postajemo članovi Crkve i dionici njezina poslanja: Zavjetovanje «čini na novi način aktualnim» krsnu odgovornost, jača vez s Crkvom i osposobljenost za sudjelovanje u poslanju.

Razvija osjećaj (smisao - svijest) božanskoga sinovstva i važnosti Očeva lika u životu novokrštenika kako bi neprestano otkrivao ovaj bitni odnos s njime slijedeći Pravilo.

Pokazuje Oca toj i daruje Sina (*usp. Pravilo 4*) i koji mu ide u susret svojim milosrđem u sakramentu pomirenja (*usp. Pravilo 8 [7]*), čini vrijednim njegovo zauzimanje za čovjeka (*usp. Pravilo 10*), čeka ga u svojoj kući gdje ga po konačnom susretu prihvaća (*usp. Pravilo 11*). Isusovi stavovi prema Ocu su značajni i znakoviti, a to su; molitva, poslušnost, pouzdanje, siromaštvo i dr.

2) Hod

Zauzetost je neophodni uvjet da bi se napredovalo u hodu sticanja mentaliteta vjere, tako da vjera uđe u vlastiti život, da ga cijeloga prožme i da mu spriječi suobličenje mentalitetu svijeta (*usp. Rim 12,1*).

a) Krist ima središnje mjesto u životu:

Franjo

Njegova najuzvišenija želja, vrhunska čežnja, najvršća volja bila je vjerno opsluživati Evanđelje i savšeno nasljedovati nauk i primjer Isua Krista (*usp. 1Čel 84.115 - FF 466-467.521-522*). On je bio «Drugi Krist», ali nije mislio da je «dosegao», nego je osjećao potrebu da se svaki dan «obraća» (*usp, 1Čel 103 - FF 500*).

Pravilo

- učiniti Krista nadahniteljem i središtem našega života s Bogom i s ljudima: dinamičnu snagu, usmjerenje i prosvjetljenje te silu težu kojoj treba usmjeriti cijeli naš život (*usp. Pravilo 4*);
- tražiti Krista u braći, u Svetom pismu, u Crkvi i u liturgijskim činima (*usp. Pravilo 5*);
- slijediti Krista ponizna i poslušna, siromašna i raspeta, te svjedočiti za njega također u poteškoćama i progonstvima (*usp. Pravilo 10*);
- razmatrati njegovu zaručničku ljubav prema Crkvi da bismo živjeli u punini svoj vlastiti životni stalež i da bismo bili znak onoga svijeta koji je već obnovljen u Kristu (*usp. Pravilo 17*).

b) Metodologija

- «iz Evanđelja u život i iz života u Evanđelje» (*usp. Pravilo 4*):
- iz Evanđelja izvući načela, svjetlo i snagu za postupanje u svakodnevnom životu kako bi taj život evanđeoskom porukom porastao (kao od kvasca uskisao) i fermentirao;
- iz života, sa svom njegovom mnogostrukošću situacija i raznolikošću problema, da bismo ga unijeli u Evanđelje kao kriterij vredovanja i opredjeljenja za djelovanje;
- da se ne ugasi početno oduševljenje da se braći donese svježi dotok, novi zrak, novi udisaj kisika, nove energije, novi entuziazam - u svijesti uloge koju imaju u Bratstvu.

3) Cilj

Prispjeti «do stanja čovjeka savršena u mjeri koja odgovara punini zrelosti u Kristu» (Ef 4,13). Njemu se upriličiti do te mjere «da ne živim više ja, nego da Krist u meni živi. A što sada živim u tijelu, u vjeri živim u Sina Božjega koji me ljubio i predao samoga sebe za mene» (Gal 2,20).

Franjo

«Po savršenom je nasljedovanju za života nastojao biti suobličan živome Kristu, a kad je umirao da bude slijan umirućem Kristu, a kao mrtav mrtvome te je stoga zavrijedio da mu i tijelo bude urešeno vidljivom sličnošću» (LM XIV 4-FF 1240). Izgledalo je «kao da su Krist i Franjo jedna te ista osoba» (2 Čel 219 – FF814). Put koji je naučio od Krista bio je: činiti volju očevu. «Uvijek mi je bilo draže, slađe i milije, što se u meni s obzirom na mene većma sviđalo mojem Gospodinu Bogu da se samnom dogodi. Da, uvijek želim biti po njegovoj volji i uvijek mu želim biti poslušan» (1 Čel 107 – FF 504).

Pravilo

Uređuje [planira – projicira] cjelokupni hod vjere svjetovnoga franjevca kao «korjenitu unutaranju promjenu» da bi se prispjelo, u dinamici Evanđelja, do «suobličenja svoga načina mišljanja i djelovanja s Kristom» (usp. Pravilo 7). I da s njime budemo «pravi klanjatelji Očevi» nastojeći «da nam molitva i razmatranje budu duša života i rada» (usp. Pravilo 8). Tako je njegov život usmjeren i življen u skladu s voljom nebeskoga Oca te se na svome specifičnom polju rada ostvaruje dan na dan u jedinstvu s Kristom.

Vođa u tom hodu jest:

Duh Sveti

On otkriva i osposobljava da se razumije Kristovo »bogatstvo« te uvodi u svu istinu (usp. Ef 3,16-19). Podsjeća kršćanina da je sin Božji i pomaže mu u slabostima (usp Rim 8,14-17.26-27); sugerira mu Isusovo naučavanje i uvodi ga u svu istinu (usp. Iv 14,26; 16,13-14).

Franjo

Savršeni Kristov nasljedovatelj bio je pun Duha Svetoga (usp. LM XI 2 - FF 1189). Govorio je da je za hodaње Kristovim stopama potrebno imati čistoću, prosvjetljenje i toplinu vatre Duha Svetoga, te da je bit franjevačkoga života u tome da imamo Duha Gospodnjega i njegovo sveto djelovanje (PPr 10,10 - FF 104).

Pravilo

Podsjeća svjetovnoga franjevca da je obitelj koje je član dar Duha Svetoga u Crkvi (usp. Pravilo 1); a tako i njegov poziv (usp. Pravilo 2). Da bi postigao cilj svoga zvanja (poziva), da bi postigao savršenost u svjetovnom staležu, mora se prepustiti vodstvu Duha Svetoga koji će ga uvesti u svu istinu (usp. Pravilo 4).

TRAJNA FORMACIJA

To što mora biti «učenik» i što mora živjeti u bratstvu zahtijeva od svakoga člana FSR-a trajno i progresivno obraćenje. To traži svesrdno zalaganje u trajnom «obnavljanju samoga sebe» da se poraste i sazrijeva na osobnoj i bratskoj razini; to je također zahtjev vlastitog poslanja u Crkvi i u svijetu danas.

Trajna formacija, kroz proces konstantnog rasta, ispravnog prosuđivanja, otvaranja Duhu, raspoloživosti i odlučnosti, ide prema poboljšanju kvalitete bratskoga života, sudjelovanja u poslanju Crkve, odgovora na izazove suvremenoga svijeta uz kreativnost i odlučnost, itd.

Stoga trajna formacija

- jest zahtjev da se svjetovni franjevac progresivno ostvaruje u neprestanom hodu prema «čovjeku savršenu, u mjeri koja odgovara punini zrelosti Kristove» (Ef 4,14);
- jest vjernost pozivu i poticaju na hodu onoga trajnog obraćenja koje ga mora dovesti dotle da svoj način mišljenja i djelovanja suobliči Kristovu (*Usp Pravilo 7*) koji je raspoznajni znak «zrelosti» učenika Evanđelja;
- pronalazi svoj temelj i svoju izvornu motivaciju u di-namizmu primljena dara; poziv u kojemu svjetovni franjevac mora hodati na dosljedni način (usp. Ef 41,1) da bi ga učinio što sigurnijim (usp. 2Pt 1,10) pod djelovanju Duha Svetoga koji u njemu ojačava unutarnjega čovjeka dajući mu razumjeti veličinu Kristova otajstva i njegove ljubavi (usp. Ef 3,16-19).

Sam Bog stoga čini živim svoj dar te oslobađa izvanredno bogatstvo milosti i odgovornosti u njemu koja je u njoj sadržane za osobno dobro i za dobro zajednice. Svjetovni franjevac naime ulazi u FSR «potaknut Duhom Svetim» (*Prav. 2*); Duh je onaj koji uvodi u Istinu-Krista, dara Očeve Ljubavi i Puta k njemu (*Usp. Pravilo 4*). Krist je Istina i neizmjerni Dar.

Odatle je jasno zašto Franju «nije mučila misao da je ostvario nešto veliko i zašto je neumorno ustrajao u odluci da se stalno obnavlja u svetosti; uvijek se nadao da može počinjali od početka» (1Cel 103; FF 500),

Trostruki je motiv ove potrebe:

- integralni rast čovjeka koji traje cijeli život i nikada se ne može reći. da je dovršen;
- važnost onoga «biti svjetovni franjevac» (tj. unutarnji razvoj) i onoga «činiti» - poslanje (tj. izvanjski razvoj);
- bratstvo koje ima svoje mjesto u vlastitom životu i djelovanju.

Trajna fromacija mora dovesti do:

- slušanja i razmatranja Božje riječi «prelazeći iz Evanđelja u život i iz života u Evanđelje» (*Pravilo 4*);
- «razmišljanja, prosvijetljenog vjerom i pomognutog dokumentima Crkvenog učiteljstva o događajima u Crkvi i u društvu, da bi se prema tome zauzeli dosljedni stavovi»;
- «ostvarenja i produbljenja franjevačkoga poziva proučavajući spise sv. Franje, sv. Klare i franjevačkih autora» (*Konstitucije 44,3*).

Trajna formacija:

1) Traži:

- unutarnju životnu povezanost s početnom formacijom uz prilagodbe, posuvremenjenja i modifikacije;
- opći integralni proces trajnoga sazrijevanja produblivanjem ljudske, kršćanske i franjevačke dimenzije i njihove intimne i žive specifične povezanosti;
- osjećaj odgovornosti u odnosu na nove zaljeve za djelovanje, za nove probleme, za izmijenjenu kulturalnu i socijalnu situaciju;
- trajno posadašnjenje u odnosu na razvoj crkvene i društvene stvarnosti.

2) Osigurava:

- da se zadrži primljena formacija te se trajno prekvalificira, produžuje, nastavlja, upotpunjuje i usavršava stvarajući zahtjev da se dogode promjene;
- preoblikovanje vjere u kršćansku mudrost;
- usvajanje duha i stila sv. Franje u učinkovitoj odluci o smislu života.

3) Sa sobom nosi:

- suočavanje sa životom Crkve i društva;
- pokušaj da se daju odgovarajuća rješenja potreba nadahnutih Evanđeljem, crkvenim Učiteljstvom i karizmom FSR-a;
- obnavljanje tradicionalnih aktivnosti, koje traže nove načine koji odgovaraju zahtjevima vremena;
- mudro i otvoreno sučeljavanje s drugim crkvenim skupinama koje imaju osjećaj za probleme društva.

DJELATNICI I ODGOVORNI

«Svjesni da je Duh Sveti prvotni djelatnik formacije i uvijek pozorni na suradnju s njime, odgovorni za formaciju jesu: sam kandidat, cijelo bratstvo, vijeće s ministrom, učitelj formacije i asistent» (*Konstitucije 37,2*).

«Braća su odgovorna za vlastitu formaciju da bi na sve savršeniji način razvijala poziv što su ga primila od Gospodina» (*Konstitucije 37,3*).

A. DJELATNICI*a) Duh Sveti*

Duh Sveti je izvor zvanja, prvotni djelatnik formacije, duša života bratstva (LG 121; *Konstitucije 11;37,2*), On je onaj koji:

- daje da se rađa novi život i koji čini dionike božanskog života te svjedoči da smo djeca Božja (usp. Iv 3,5-8; 2Pt 1,4; Rim 8,14-16);
- otkriva i priopćava poziv na svetost (usp. Ef 1,4-5) te nas suobličuje Kristu čineći nas dionicima njegova sinovskog života (usp. Gal 4,6; 5,25);
- uči ono što je nužno da se slijedi Krista (usp. Iv 14,26; 16,13-14);
- ojačava unutarnjega čovjeka (usp. Ef 3, 16-19);
- obogaćuje darovima i milostima u zajedničku korist (usp. IKor 12,4-11);
- daje snagu da bi se svjedočilo za Krista (usp. Dj 1,8; 8,14-17; Lk 12, 11-12);
- tješi, savjetuje, uz nas je, podržava u raznovrsnim okolnostima života (usp. Iv 14, 16-17.26; Rim 8,26-27);
- pridružuje Kristovu uskrsnuću (usp. Rim 8,11),

Za Franju

- su braća Božji dar, rođeni snagom Duha Svetoga kojega smatra generalnim ministrom Reda (usp. 2Čel 195 - FF 779);
- ići stopama Isusa Krista znači biti iznutra očišćen, prosvijetljen i raspaljen ognjem Duha Svetoga (usp. 2P 51 - FF 233);

- Duh omogućuje da se dosegne spoznaja duhovne stvarnosti (usp. 2Čel 192 - 778), povezuje vjerničku dušu s Kristom Isusom i čini je njegovom zaručnicom (usp. IP I 8-10 - FF 178/ 2; 2P 50-53 - FF 200);
- novi čovjek je onaj koji «ima Duha Gospodnjega i njegovo sveto djelovanje» (usp. PPr X 8 - FF 104).

Pravilo

- opisuje djelovanje Duha Svetoga s obzirom na kandidata; on je onaj koji:
  - *prethodi*: priprema »obitelj koja će ga primiti«, a to je franjevačka obitelj koju je on podigao u Crkvi (usp. *Pravilo 1*);
  - *stimulira*: «potiče ga» da stupi u nju kako bi slijedio Krista Isusa na način sv. Franje (usp. *Pravilo 2*);
  - *prosvjetljuje i jača*: uvodi ga u istinu, tj. u otajstvo Krista i Crkve, u liturgijske čine, osobito u Euharistiju (usp. *Pravilo -I-5*), a isto tako i u «klaustar» svijeta (usp. *SC 63 - FF 2022*).

b) onaj koji se formira

Onaj koji se formira ili zavjetuje jest protagonist, subjekt i objekt formacije. Rezultat formativnoga djelovanja ovisi o njegovoj poučljivosti i o djelovanju Duha Svetoga te o stvarnoj suradnji bratstva.

Djelovanje Duha Svetoga poziva ga da ostvari savršenost ljubavi u vlastitom staležu živeći Evanđelje na način sv. Franje (usp. *Pravilo 2*), a hod formacije ga pripravlja i podržava da sačuva zvanje u kojemu je obećao evanđeoski život, zavjetovao se, što je znak njegova «pripadništva» FSR-u.

Njegovo zalaganje mora imati za cilj:

- analizirati motive koji ga potiču da živi franjevačko iskustvo i vrednovati svoje sposobnosti i raspoloživosti;
- otvoriti se punom raspoloživošću svjetlu Duha i pomoći odgovornih;
- služiti se evanđeoskom pronicljivošću kako bi otkrio Božje poticaje u raznovrsnim okolnostima života, u zamršenosti mogućnosti i opravdanja nade koju te okolnosti sadrže;
- njegovati vlastite ljudske kvalitete za izgradnju zdrave ljudske i kršćanske osobnosti; sposobnost darivati se civilnoj i crkvenoj zajednici svjedočanstvom vjere u obiteljskom, profesionalnom, društvenom i političkom životu;
- čuvati otvorenost, odanost, poštovanje, vjernost, dosljednost svemu onome što pomaže osobni rast i tast franjevačkoga bratstva.

B. ODGOVORNI

Odgovorni moraju biti ljudi sposobni

- podržavati bez dominacije;
- omogućivati uvjete kako bi onaj koji je pozvan mogao pronaći «svoj» oblik;
- razvijati aktivnu i prosudbenu funkciju.

Onaj koji se formira

On je prvi odgovoran za trajnu formaciju u svojem odnosu prema Bogu, prema članovima franjevačkoga svjetovnog bratstva i u svome društvenom i crkvenom poslanju.

Bratstvo

Bratstvo kao mjesto na kojemu se očituje i razvija bratski život pozvano je pomagati braći na tome hodu prihvaćanjem, molitvom i primjerom» (*Konstitucije 37,3*) tako da načini autentičnim svjetovnim franjevcima one koje je rodilo.

Vijeće s ministrom

Duša i vođa bratstva jest vijeće u kojemu je ministar prvi odgovoran (*usp. Pravilo 21*),

Ono ima zadaću (*usp. Konstitucije 50,1*):

- načiniti program u skladu s višim direktivama;
- podržavati odgovornoga za formaciju i pratiti rad kako bi moglo procijeniti rezultate i kako bi bilo u stanju prihvatiti ili odbiti kandidata u početnu formaciju ili na zavjetovanje;
- programirati susrete;
- pobrinuti se za posadašljenje i unapređivati rast svih članova.

Odgovorni za formaciju

Odgovorni za formaciju mora biti (*usp. Konstitucije 52,3*):

- osposobljen i raspoloživ, sa sposobnošću komuniciranja i prenošenja kulturalnih, teoloških, duhovnih i drugih sadržaja;
- ukorijenjen u karizmi utemeljitelja da ga uprisutni u svjetlu znakova sadašnjega vremena i novih crkvenih i društvenih potreba;
- svjestan da je on «opunomoćenik» bratstva;
- spreman brinuti se za osobne kontakte s pojedincima, s asistentom i s drugim odgovornima.

Sve u svemu mora biti u stavu posvemašnjeg darivanja što bi bio odgovor na povjerenje kojemu mu je iskazano i na snažne zahtjeve da bude na pomoć.

Duhovni asistent

Duhovni asistent je konkretni znak zajedništva i suodgovornosti Prvoga reda i TOR-a prema FSR-u (*usp. Pravilo 26*). «Osobita je zadaća asistenta prenositi franjevačku duhovnost i sudjelovati u početnoj i trajnoj formaciji braće» (*usp. Konstitucije 90,1*).

Duhovni asistent dijeli isti ideal, sudionik je iste karizme i istoga poslanja sv. Franje, živi i čini lakšim životno uzajamno zajedništvo (*usp. Pravilo 26; Konstitucije 89,3*), i garantira integritet vjere i crkvene stege (*usp. Konstitucije 85,2; Statut za duhovnu i pastoralnu asistenciju FSR-u, Rim 2002; PO 6; PDV 16-17; ZKP 305*).

Pripremio: o. Kornelije Šojat, OFM,
područni duhovni asistent